

РАДУГА

журнал для детей

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

PIK IX ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ, 1962 Ч. 6-7 (94-95)

НАША ПОШТА

Соня С л и ш із Скач Плейнс, Н. Дж., пише: Дорога „Веселко!“ Я ходжу до української школи, до першої класи. Я маю шість рочків і люблю дуже читати „Веселку“. Я ходжу до Рідної Школи в Джерзи Ситі. — Здоровлю щиро!

Відповідь Р е д а к ц і ї: Дорога Соню! Тішить нас, що Ти радо читаш „Веселку“ і вивчаш рідну мову. Твій лист гарно написаний. Бажаємо Тобі успіху в школі!

**

Леся Р о з д о л ь с ь к а з Шикаго, Ілл., прислала нам такого листа: Дорога „Веселко!“ Я маю дев'ятий рік і ходжу до третьої класи школи св. Миколая в Шикаго. Ходжу також до 3-ої класи школи українознавства. Маю трьох молодших братчиків і дуже маленьку сестричку. Мій брат Андрійко ходить до першої класи. Ми обоє є в новацтві. У „Веселці“ мені дуже подобається казка про „Пригоди Вовка Неситого“ і історичні оповідання, а Андрійко любить „Чап-Чалапа“ і „Громадку Добродушка Дадка“. У березні ми були на костюмовій забаві. Я була передягнена за „Українську Дитячу Пресу“, Андрійко — за козака, а Юрчик — за турка. Минулого року на костюмовій забаві я була передягнена за „Веселку“. — Здоровлю Тебе щиро новацьким привітом „Готуйсь!“

Дорога Лесю! Привітай від нас щиро своїх братиків і сестричку! Всі вони напевно стануть пильними читачами „Веселки“ так, як тепер Ти, Андрійко та Юрчик. Твої розгадки загадок правильні. — Щирий привіт!

РОЗГАДАЙМО!

1. ШО ЦЕ?

I.

Не корабель і не човен,
І ні весла, ні вітрил не має,
А як пливеш на ньому,
Він не потопас?

II.

Не вода і не суша — ні човном не пропливеш, ні ногами не пройдеш?

III.

Ходила, ходила,
Щось шила-робила
І хвіст загубила?

IV.

Отак його хлопці люблять:
З усіх боків б'ють і чублять!
Часом дехто та так копне,
Що і шкура в нього лопне?

V.

Залізний ніс у землю вліз,
Рис, копас, мов дзеркало сяє?

2. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

- а) Скручена, зв'язана, на кіл посаджена, а по дворі танцює.
й) Зубаті, а не кусаються.
в) Хвіст надворі, ніс у хаті. Хто ніс поверне, той у двері зайде.
г) Порожні відпочивають, а повні йдуть.

3. ПАРАДА

Мій перший склад — тварина то морська,
Ії полюють люди радо.
А вигук — буде другим складом.
Разом — країна. Та яка?

4. ЛОГОГРИФИ

- а) Я в дерева завжди
На захисті стою.
Додай лиш тільки „б“ —
І я тебе убію.
б) Жорстокий, дужий володар,
З віків підвіся римський цар;
Відкинь лиш „р“ — відразу
Він стане тільки газом.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК за ТРАВЕНЬ 1962 р.: 1) УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а) Повітря; б) кукурдза; в) гриб-мухомор. 2) ЯКА ЦЕ КВИТОНЬКА? Незабудька. 3) АНАГРАМИ: а) плід — пліт; б) мука — шукка. 4) ШО ЦЕ? а) телефон-автомат; б) скрипка.

ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА „ВЕСЕЛКУ“!
ПРИСІДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: "SVOBODA" — 'Veselka,' P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці“, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Л. Гуцалока. Розділові заставки М. Буровича, Е. Козака, П. Холодного.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:

II. Холодний — Двобій добродушка з жуком

ПОДЯКА БУКВАРЕВІ

До другої піду я кляси,
Свідоцтво добре маю —
Прощай, прощай, мій милий друже,
Маленький мій букварю!

За те, що з тебе прочитав я
І завтра прочитаю,
Спасибі від усього серця,
Маленький мій букварю!

Роман ЗАВАДОВИЧ

„ПРОСИМО В ГОСТИНУ!”

Гей, походились у лузі
Сірі зайчєнята:
— Де, — питають, — наші друзі,
Хлопці і дівчата?

Позліталось у лісі
Пташенят із двісті:
— Де Богдани та Орисі,
Що живуть у місті?

До ставочка шепче річка,
Мов сестра до брата:
— Де Івасик і Марічка
Й інші новачата?

Поправляє капелюшка
Квітка на голівці:
— Чи не знаєш, душко-мушко,
Де малі сумівці?

Каже зайчик, каже пташка,
Озеро і річка,
А також жучок, комахка,
Навіть квітка-чічка:

— Завітало тепле літо,
Час на відпочинок —

Тож усіх вас, друзі-діти,
Просимо в гостину.

Покидайте, діти, місто
Сіре, галасливе —
Тут, у нас, привітно, чисто,
Радощі і співи.

Гей, у місті добре знають
Юрчики й Орисі,
Що за ними вже скучають
Зайчики у лісі,

Що пташки пісень чудових
Стали вже навчатись,
Щоб із гістьми у діброві
Гарно привітатись.

Тож готуються щосили
Метушливі діти,
Раді б навіть і на крилах
В табір полетіти.

Та нізвідки крил дістати...
Отже, цить, новаче!
Терпеливо вчись чекати,
Хоч серденько скаче.

КОТИК — ПІЯНИСТ

Мурчик не пам'ятає ні своєї мами, ні братчиків, ні сестричок. Не награвся з ними вдосталь, хоч гратися дуже любить. Мурчик був ще дуже маленький, коли пані Дора поклала його в картонову коробку з-під солодких бубликів і принесла до свого самотнього дому на околиці великого фабричного міста.

Пані Дора вподобала собі Мурчика передусім тому, що він був дуже схожий на її улюбленого котика з часів, коли вона була ще малою дівчинкою та жила в Києві з татом і мамою. Багато років проминуло з того часу, але пані Дора не забула свого давнього товариша забав і, як тільки побачила подібне до нього котеня, випросила його для себе.

Два дні пахнув Мурчик бубликами, і два дні пані Дора вчила Мурчика пити молоко. Хоч Мурчик був голодний, вмочав у молоко не ротика, а носику, а потім смішно пчихав і відмовлявся пити. Але він був пильним учнем, і третього дня вже сам хлепав молоко.

Пані Дора хвалила котика, втирала його мокру борідку й повчала, що кожний „порядний кіт” мусить уміти сам умиватися. Так і сталося. Незабаром Мурчик сам вмивався лапками, а пані хвалила його і гладила теплою долонею м'який волохатий хребет. То була найкраща нагорода за те, що Мурчик став „порядним котом”.

Одного разу Мурчик сидів на піаніні й цікаво приглядався, як по кімнаті літала велика муха. Мав сильне бажання погратись із мухою.

„А що, якби спіймати муху лапками?” — подумав.

Муха покрутилась коло вікна, вдарилася голівкою об шибку, а потім обернулася і полетіла якраз понад Мурчиком. Котик смішно підстрибнув угору, намагаючись зловити муху лапками. Мухи не зловив, утратив рівновагу і завалився небачно на клявіші піаніна.

— Бум-бум! — забурчали струни, ніби розсердились, що таке мале, нечемне котеня не дає їм спокійно відпочити після того, як пані Дора, що була вчителькою музики, переграла на них три великі сторінки, густо записані нотами. Мурчик спершу злякався і сховався під фотель. Але незабаром зовсім забув про цю пригоду, і на другий день знову сидів поважно на м'якім табуреті коло піаніна.

Минав короткий зимовий день. Сонне сонце, збираючись іти на спочинок, кинуло крізь шибку в кімнату на прощання кілька блідих промінчиків. Промінчики лягли на клявіші піаніна. В той же час за вікном у саду вітер похитав галузками бузку, і від того промінчики заскакали по клявішам, мов малі світлі зайчики. Мурчик побачив ці ясні рухомі плями світла й подумав собі, що з ним хтось хоче гратися. Він зіп'явся дибки, став на задні лапки й кинувся на клявіші ловити дивних зайчиків.

— Бум-бу-рум! — знову розсердились струни, і наш котик пустився навтікача. Але тепер Мурчик уже менше боявся, бо бачив, що ніхто за ним не женеться.

З кухні виглянула його люба пані й з усміхом запитала:

— Мурчику, це ти так учишся на піяніста?

Мурчик подумав: пані не гнівається, значить — усе гаразд. І ще щось, мабуть, подумав котик, бо з того часу брався на хитрощі. Коли пані була в кухні, а йому самому ставало нудно, він вилазив на віко піяніна і згори чотирма лапками скакав на клявіші. Струни відзивалися, Мурчик додавав до їх звуків своє тужливе сольо „м'яв" і дивився на двері кухні. Відти виходила усміхнена пані, брала котика на руки і гладила по спинці. Вона догадалася, чого котик скаче на клявіші, й раділа, що має такого розумного котика. Котик мурликав і з великого задоволення жмурив блискучі зелені очі.

З того часу всі сусіди пані Дори стали називати котика піяністом.

Слова: Л. ПОЛТАВА

Музика: Л. БЕЗКОРОВАЙНИЙ

ПІСЕНЬКА МЕТЕЛИКА

Я метелик білесенький,
Я метелик малесенький,
Мах-мах крилечками
Понад квіточками!

У садочку я літаю,
Любих діток розважаю,
Мах-мах крилечками
Понад квіточками!

Не ловіте мене, діти,
Хочу далі я летіти,
Мах-мах крилечками
Понад квіточками!

Мах-мах крилечками
Понад квіточками!

Мах-мах крилечками
Понад квіточками...

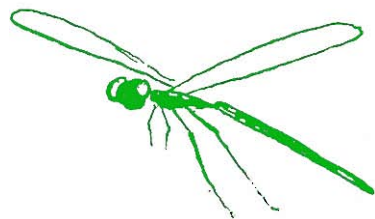
МЕТЕЛИК

Що за чудо? Що за диво? —
Наче райдуга в саду.
По стежиночці сміливо
Я до райдуги іду:
То метелик на сучку
Буде в мене він в сачку!

БАБКА

Сіла бабка на билині —
Наче перла, очі сині.
Цілий день вона літала
Коло хат, біля дворів.
Силу мошок нахапала,
З'їла силу комарів.

ХЛІБ — СВЯТИЙ!

Ще не розпочались вакації, а Степанко вже не раз мріяв, як і де їх провести: чи в таборі, чи з батьками, чи взяти участь у якійсь виправі з товаришами чи самотужки. Чим довше роздумував, тим більшу почував охоту зробити щось незвичайне.

Степанко жив з батьками і бабунею на фермі під високою скелястою горою. Тут була і річка, і лісок недалеко, і левада, повна пахучих квіток. А їхня хата стояла в долині, в зеленому саду.

Тепло, сонечко гріє, пташечки співають, різнобарвні метелики грають в лагідному леготі, бджілки бринять — усе живе радіє, немов заохочує тебе до чогось, закликає пережити якусь пригоду.

**

Одного разу з'явилося у цій околиці кількоро юнаків. Вони розтаборилися біля підніжжя гори. А на другий день вийшли з шатра у шкіряних куртках і штанах, з електричними ліхтариками при боці, з бляшанками на воду, фотоапаратами і далековидами; поверх наплечників мали вони ливни з залізними гаками, шнурові драбинки та інше приладдя.

Зацікавлений всім цим незвичайним видом, Степанко, скрадаючись поза кущами, непомітно наблизився до юнаків. Повільною ходою подалися вони кудись у похід. Непомічений ними Степанко прислухався до їхньої розмови. Один юнак добув карту і став пояснювати товаришам:

— Отут, бачите, за яку милню, біля підніжжя гори, є вхід до тієї славної печери. Нам треба йти попід гору й минути цей лісок. Вхід до печери непомітний, але ми його знайдемо.

На це сказав другий юнак:

— Кажуть, що ця печера неймовірної, казкової краси. Блискучі алябастрові сталактити звисають із стелі, мов многораменні свічки, а сталагміти стирчать угору предивними стовпами і прозорими мережчатими заслонами. Все це при світлі грає барвами веселки. Кажу вам, — це заворожена країна! Печер є кілька, а їх склепіння високі, мов бані церков. В одній є підземне озеро, воно блищить, мов дорогоцінне каміння, а вода в ньому тиха, чиста, мов кришталь.

І ще говорив юнак, і ще розказував. А Степанкові аж дух заперло від цікавості. От, піти б із юнаками, побачити всю ту красу!

Несподівано один із юнаків звернув направо, і всі, розмовляючи, пішли „гусаком“ під гору. А Степанко тихо, мов той котик на оксамитних лапках, скрадався за ними, обережно ступаючи по м'якій траві.

І тоді один юнак побачив хлопця.

— Що ти тут робиш? — закричав. — Вертайся додому!

Зніяковілий Степанко трохи відійшов назад, виліз на дерево і вже звідтіля слідкував за юнаками.

**

Коли настали вакації, коли Степанкові це все нагадалося, наче якийсь сон, у нього прокинулось бажання піти слідами тих юнаків.

Степанко діяв, неначе під чарами. Не звірився нікому. Одного ранку поклав шматок хліба в кишеню жакетика, сказав „мамо, я виходжу“ та й пішов шукати пригоди.

День був погідний. Після вчорашнього дощу небо прояснилося, повітря було свіже, чисте. Степанко без труду знайшов стежинку, що вилася коло підніжжя гори.

— „Так, туди йшли ті юнаки, — подумав. — Он за цим великим виступом скелі звернули направо — і я втратив їх з очей. Але це вже, мабуть, недалеко“.

Вже трохи втомився, стало душно, бо сонце піднялось угору. Присів на виступі скелі відпочити. І тоді зовсім несподівано серед кущів коло підніжжя гори побачив щось темне, наче яму, наче стару криницю. Аж крикнув від несподіванки.

Так, не було сумніву. Степанко знайшов отвір, що вів до печери. Довкола видно давні і свіжі сліди чийось ніг. Тут бували люди. А он на дереві кусок ливни — може увірвалася . . .

Підійшов до темного отвору. Серце сильно билосся від радості, від несподіванки. Хвилину постояв біля отвору.

— „Ні, спускатись до печери не можна! — подумав. — Для цього треба більше людей і приладдя. Але заглянути у глибини можу“.

Приліг до землі і поволі поповз на животі, підпираючись руками й ногами. Нарешті його голова опинилася над самим отвором. Глянув вниз.

Глибин здавалася безденною, таємною. Напружив зір, вдивлявся, але нічого, крім темряви, не побачив.

Почав наслухати. Почув, наче щось падає вниз, немов скапують краплі води: кап-кап. А ось голосніший звук — то покотився порушений Степанком камінець, глухо стукнув об стіну й упав із плюскотом. І ще слухав. Здавалося, шум води, якість дивне тихе дзюрчання.

Тоді гукнув у глибину. Йому відповів відгомін, немов хтось відізався знизу, але не одним голосом, а цілим хором, якоюсь підземною музикою. Чудово! Степанко посунувся, нахилився ще дужче.

І нараз йому здалося, що земля під ним захиталася. Злякався, спробував відсунутись назад. Тривожно глянув направо, наліво, чи не можна вхопитися за щонебудь — за кущик. Запізно!..

Розмокла від дощу брила землі обірвалась під тягаром Степанка і враз із ним посунула в провалля. Ще тільки встиг він крикнути: „Матінко Божа, рятуй!” — і полетів коміть-головою. Земля й камінці посипалися на нього, забили віддих... .

На щастя, отвір був досить вузький, так що не вся брила землі полетіла на саме дно. Частина спинилася на боковому виступі скелі недалеко від поверхні землі. Степанко з трудом виборсався з-поміж грудок і камінців, зідхнув глибоко і глянув довкола себе. З одного боку побачив гладку скелю, а з другого — дрібне каміння, змішане з вогкою глиною. Все це поволі обсувалося і падало у глибіню.

Шкода думати, щоб самому видобутися звідси наверх! Один необережний рух — і покотиться ще нижче, сам себе погребеш навіки!..

**

Степанко був уже досить розумний, щоб здогадатись, що нема надії на рятунок власними силами. У відчаю почав кликати на допомогу. Кричав довго, аж захрип. Але хто його почує в цій глухій пустелі? Потім сидів мовчки, наслухоючи.

Почав молитись „Отче наш”. Слова „хліб наш насущний” нагадали йому, який він голодний. Добув шматок хліба і почав їсти. Вкусив раз, другий... .

— „Ні, — подумав, — не з'їм усього! Ще не знати, коли яке чудо вирятус мене звідсіля”.

Так просидів до вечора, до ночі. Руки й ноги в нього залякли, задеревіли. Настала темна, страшна ніч. Степанко трусився від холоду. Морив його сон, але хлопець боявся заснути, щоб у сні не впасти в яму. Втиснув плечі у вогку глину і так сидьма дримав.

Настав новий день, але не приніс порятунку. Тільки на короткий час промінчик сонця заглянув у яму й ogrів залякле тіло. Спожив решту хліба. А під вечір почали його мучити несамовитий голод і спрага. Збирав на долоню краплини води із скелі і так відсвіжував себе.

— Ох, хлібця, води! — застогнав.

І пригадалось, як не раз говорила бабуня: „Дітоньки, шануйте хліб, не марнуйте. Ви не знаєте, що таке голод”. І розказувала страхіття

про жорстокий голод в Україні, коли малі діти просили хоч крихітки хліба й умирали на руках нещасних матерів. Кінчала розповідь словами: „Діти, пам'ятайте: хліб — святий!”

І тепер Степанко, що ніколи не голодував, пізнав, яка це страшна мука — голод. Так, звідси йому вже немає вороття! Він помре тут від голоду та спраги... .

В нестерпних муках перебув ще третій день, а ввечері відчув гарячку, зовсім ослаб, збайдужів, простягнувся на обваленій глині і ждав смерті... .

**

Тим часом Степанкові батьки, сусіди, знайомі, друзі та поліція шукали його, перешукували цілу околицю. Дарма! Ні сліду!..

Уже почали думати, що його схопили бандити, що, може, вже неживий. Мама плакала, тато журився, бабуня молилась. У цей час надійшов ще один сусід.

— Ну, і де той хлопець подівся? Пропав, немов у землю запався! — сказав.

На це вигукнув його син Юрко, Степанків приятель:

— Так, так, тату, він напевно десь під землею!

— Та що ти говориш! Невже це можливе?

Юрко пригадав собі, що Степанко якимось розказував йому про підземну печеру і про те, що він рішив її відшукати. Юркова розповідь навела батьків Степанка на його слід. Батьки й сусіди взяли линви, драбини, гаки й подалися в сторону печери.

Знайшли хлопця докраю ослабленого. Він уже ледве подавав ознаки життя. Добули його з ями й на руках занесли додому. Лікар наказав негайно відвезти Степанка до лікарні.

За кілька днів Степанко, цілий і здоровий, вернувся додому.

Коли зворушений хлопець із щасливими батьками сів за стіл обідати, він взяв у тремтячі руки окрасць хліба, поцілував і звернувся до бабуні:

— Це правда, бабуню! Хліб — святий!

Пояснення: Алябастер — матеріал, подібний до гіпсу; сталактити — вапнякові бурульки, що звисають із стель печер; їх творить вода, що скапує вниз; сталагміти — такі самі нарости на дні печер, створені водою, що скапує згори; звіритися — сказати комусь довірливо свою таємницю; коміть-головою — головою вниз; відчай або одчай — розпука, розпач.

Я НЕ ВМИТА

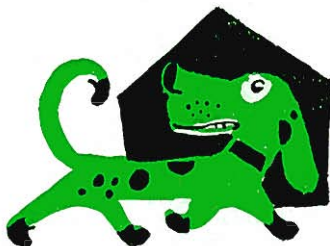
Встала я раненько вранці,
Взула ніжки у сал'янці,
Чутно — мама десь пере.
Що знайшла — поїла ласо,
Вмитись ще не мала часу.
Скоком-боком — уперед!

Вибігаю я на ганок.
— Кицю-Мицю, добрий ранок.
Киця хвостик гне трубою:
— Прхи! Не хочу я з тобою
Ані гратись, ні водиться:
Ти невмита йдеш сюди.
Видно, мила і водиці
Ти боїшся, як біди.

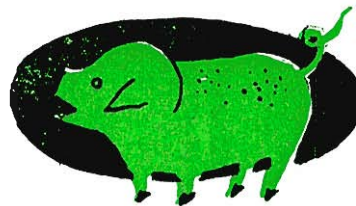

— Ну, й не треба! Ня, Рябко!
Стриб зі мною! Отак-с!

Загарчав Рябко сердито:
— Гарр! Не хочу! Ти невмита!

Я помив свого кожуха,
Об куці почистив вуха —
Не чіпай мене: обмажеш!
Щось таке мені ти кажеш!

А під тинном наша свинка
Молодий скубла горох.
— Йди, почухаю я спинку...
Свинка в сміх: — Хрум-хрум! Рох-рох!
Ти брудна на вигляд дуже,
Спершу вмитися піди.
Я купалася в калюжі,
Ти ж тікаєш від води.

Бачу — прийдеться умитися,
Так воно не промине,
Бо Рябко, і свинка, й киця —
Всі покинули мене.

От і вмилась, навіть з милом,
Причесалась, як годиться,
І за це мене хвалили
Мама, песик, свинка й киця.

ПОЇЗД

Мчитьсья поїзд
Швидко-швидко,
В'ється дим,
Мов сива нитка.
Попереду
Паротяг
Важко дихає:
„Чах-чах!”

„Гу-у!” — гуде
Гудок тоненько
(Не гудок,
А наша Ксенька).
А колеса
Тук-тук-тук,
Аж іде
По хаті гук.
Розігнались, закруtilись,
На порозі зачепились:
Трах-тарак —
І вагони й паротяг.

Леонид Бачинський

НАЙКРАЩА ПОРУКА

Один купець оголосив, що треба хлопців до крамниці. Кожний хлопець мав принести поруку від власника закладу, де до того часу працював.

Прийшло багато хлопців, деякі мали добрі поруки, але купець вибрав такого, що своєю поведінкою та вихованням дав сам собі найкращу поруку.

Він тихо відчинив двері, зняв капелюха і привітався. По дорозі підняв книгу, що її купець навмисне поклав на підлогу, і переніс її на стіл. Хлопець був чисто одягнутий, мав вимиті руки й вичищені черевики.

ДОБРОДУШКА ДАДКА

Казка дев'ята

про найстрашнішу в світі війну та найвеселішу
після неї новину

Тільки но почало світати, відразу все заметушилося. Піхотинці-гномики чистили жупани й чобітки. Бджілки обтрушували рештки роси з крил. Жаби запрягалися у свої вози. Повзайхати вже стояли перед шатром Бориса-не-борись. Купайлики щось розповідали в шатрі. Чук-Чук стояв перед входом до шатра і, як завжди, мовчав. Але всі бачили, що він щось знає.

Борис-не-борись наказав Чук-Чукові трембітати.

— Вояки! — промовив отаман. — Маю точні звідомлення. Ворог збирає всю свою силу й хоче вигнати нас із цього краю. Не будемо чекати, поки ворожі війська підійдуть до нас. Підемо на них і розіб'ємо їх, поки вони зберуться в одному місці. Накази, що їх приготував для нас мудрий Дадко, тепер нам найкраще пригодяться. Масте розсипатися маленькими загонами скрізь: по лісі, по садках, полях і городах. Дошкуляйте ворогові всюди, як лише можете! Будьте мужні, не просіть у клопоті допомоги, а думайте самі, як із клопоту вийти переможцями. На ворога! Вперед!

Мов вітром дмухнуло, відразу не стало перед отаманом війська. Навіть повзайхати — і ті набралися поспіху. На всі боки розбіглося й розлетілося хоробре товариство. Одні забралися на дерева й почали вишукувати гусениць та шкідливих жучків. Інші полетіли в поля і причаїлися коло збіжжя. Як тільки підходила до них сарана, то давали їй такого прочухана, що вона не знала, де й діватися.

По городах засіли гномики в усіх квіточках, між листками всякої городини. Деякі забралися під золоті пелюстки соняшників та в макові голочки і звідти обстрілювали ворога.

Жабки разом із гномиками-лікарями виготовили гірку рідину й поливали нею все, що могли з'їсти рогаці, оси або шершні. Людям ця рідина

не шкодила, вони навіть не чули її смаку, але жукам-шкідникам та всякій комашні вже здалеку завдавала страху.

Найупертіше боронилися мурашки із своїми нетлями. Треба було просто підходити до кожної мурашки і бити її в потилицю. Пробували були мурашки вилізти на дерева, але гномики пона-сипали навколо стовбурів сухого попелу, і мурашня від нього чимскоріше втікала.

Велика тривога зчинилась у війську Рогача. Щохвилини прибігали виступи і приносили звідомлення про полонених і ранених.

Шершні трубіли на весь край, збираючи Рогачевих вояків. Оси літали за зброєю, але не мали що їсти й падали від знесили. Гусениці повтікали з дерев і гойдалися в повітрі на тонких павутинках. З них уже й так не було Рогачеві потіхи. А до того ще й пташки почали нападати на гусениць, на жуків, дзьобали їх і ковтали сотнями.

Рогач вирішив зібрати рештки свого війська й одним ударом розбити гномів.

— Вояки! — загував Рогач. — Я знаю, де штаб отамана гномів Борись-не-борись. Охороняє його маленький відділ. Ми його розіб'ємо і з'їмо. Тоді й війні кінець. За мною!

Страшенною лавою посунули шкідники на гномів. Рогач таки справді знав, де стояв із залогою отаман Борис-не-борись. Знав і те, що коло нього було дуже мало вояків.

Покрадьки з усіх боків обступили Рогачеві вояки схованку Бориса-не-борись.

Треба було битися і або перемогти, або в бою полягти.

Залягли колом гномики, чекаючи, коли появиться перша ворожа голова. Ось загув перший ворожий шершень; напевно думав переколоти жалом усіх гномів. З таким ворогом і битися не було як. Повкривалися гноми зеленими листочками й чекали, що буде. Раптом звідкись узялася зелена пташка-іволга.

ЖУК — ДРОВОРУБ

Стережися, буйний лісе!

Жук лихий до тебе лізе.

Для дерев той жук — загин:

Дуб, осику, тополину —

Всю на світі деревину

Без сокири губить він.

— Ховайтеся! — закричала гномикам, шугнула за шершнем і на льоту перекусила його надвоє.

— Вперед, боягузи! — закричав на своїх вояків лютий Рогач.

На гномиків посунула величезна волохата гусениця. Щетина на ній то сходилася, то розходилася, а на кінчику кожної щетинки блищала краплинка отрути. Гусениця була вже зовсім близько. Гномики стріляли на неї дрібною глицею, але стріли заплутувались у щетині, і гусениця повзла просто на Бориса-не-борись.

Не було ради, треба було виходити із сховку і ставати до боротьби із страшним ворогом. Борис-не-борись уже замірився був своєю шаблюкою. Коли дмухнув вітерець, зірвав із трави тонке павутиння й кинув його просто на гусеницю. Вмить усі волосинки на гусениці заплуталися в павутинні. Скільки вона не пручалася, все дарма! Павутиння обмотувало її щораз більше, врешті обплутало так, що гусениця перекинулася й лягла нерухомо, як мертва колодочка.

Розлютився Рогач.

— Вперед! Не бачите, з яким ворогом діло маємо?

Але ніхто з його війська не рушився.

— Боягузи! Я вас усіх розчавлю своїми кліщами! — лютував Рогач, але ніщо не помагало. Тоді Рогач сам висунувся наперед.

— Ану, хто там іще сидить? — загував він до гномиків. — Виходь на двобій зо мною!

Потім звернувся до своїх, що боязко визирали із своїх сховків.

— Я вас навчу, як треба воювати, дармоїди ви!

Борис-не-борись видобув шаблюку і вийшов назустріч Рогачеві.

— Хочеш двобою? Я готов!

— Ха-ха-ха! — зареготався Рогач. — Ти думаш мені перемогти?

— Так, я буду з тобою битися, — відповів гордо Борис-не-борись. — А хто переможе, побачимо! Знай тільки, що гноми не бояться навіть своє життя віддати в бою за тих, кого вони люблять.

— Я можу тобі дарувати життя, — гордо промовив Рогач, — але ти мусиш отут мені присягнути, що всі гноми зараз заберуться з цього краю.

— Ні, ми не заберемось! Ми не віддамо свого краю на поталу такому хижаківі, як ти!

— Ага! Як так, то згинь!

Не встиг іще Борис-не-борись підняти своєї шаблюки, як лютий Рогач розщепив свої кліщі й кинувся на нього. І напевно було б погано з Борисом-не-борись. Та поки Рогач перемовлявся з Борисом-не-борись, непомітно підповз Повзайхата й наліг на гіллячку. Вона піднялася другим кінцем угору і якраз попала Рогачеві межі клі-

щі. Рогач хотів був роздушити головку гномика, але з розгону стиснув тверду галузку. Одна клішня зламалась і відлетіла геть.

Застогнав Рогач, шкода стало йому клішні. Побачив Повзайхату й кинувся, щоб пробити його тією клішнею, що зосталася. Не втік би бідний слимак, але тут уже Борис-не-борись показав свою силу: вдарив шаблюкою по клішні й відрубав її при самій голові.

З усіх криївок повискакували гномики й почали молотити, хто чим, чорне опанцерене тіло Рогачеве. Добре йому нам'яли боки. Мабуть, скільки живуть рогачі на світі, не траплялося їм такої поразки.

А все військо Рогачеве, як побачило невдачу свого командира, кинулось навтіки. Зовсім забули за свого начальника. І був би йому кінець, та став проситися.

— Гномики, пожалійте, подаруйте мені життя! Буду вас в усьому слухати й тільки те робитиму, що дозволите. Не хочу над усім світом панувати! Не буду відбирати радості тому, що росте й цвіте. Помилуйте!

Підняв лапи вгору й чекав на відповідь. Змилювалися гномики й пустили недобитого. Стало спокійно в лісі й у полі.

Наказав Борис-не-борись Чук-Чукові військо перед своє шатро на майдан скликати.

Затрембітав Чук-Чук. Довго-довго трембітав, поки всі не стягнулися. Ніхто не поліг із славних гномиків-воjakів.

— Ми перемогли! — сказав Борис-не-борись. — Будемо далі жити в своїй батьківщині й будемо завжди так бити кожного напасника.

— Будемо бити! — гукнули воjаки.

Весело й гучно поспішали загони війська додому. Бринь-Таратайко зовсім скинув із себе зброю і вже тримався тільки бандури.

Гей, та чорна хмара, гей,
Наступала, рокотала, гей!
Та громів ми не боялись —
Нас громи перелякались,
Хмара в дрізки розлетілась,
Воювати відхотілось,
Гей та гей!

Удома з великою радістю зустрічали хоробрих воjakів дерева, квітки, стеблини.

Незабудька аж до землі прилягала, так виглядала переможця Куванчачу. Прийшов він відвідати Незабудьку вдвох, разом із Зуньом. Разом були за послів, разом воювали, разом з війни поверталися. На жупанику Куванчачі відбиток квіточки ні трохи не обсипався. Ні одна ворожа стріла не заторкнула його. Та й Зуня також не ранило.

Затрубив Чук-Чук. Дуже весело трембітала трембіта.

Усміхнений вийшов з паладику мудрий Дадко.

— Дякую вам! — промовив до гномиків. — Ми знали, що переможемо, бо наше діло було чесне. І я знав, що ніхто з вас не згине, бо ви боролися за те, що росте, цвіте й усміхається, а хто за це бореться, той ніколи не гине, лише перемагає. Батьківщина ніколи вам вашої оборони не забуде.

— Слава батьківщині! Слава Дадкові! — гукнув Борис-не-борись.

— Слава! — гукнули воjаки, і шалки рясно полетіли вгору.

Довго ще того вечора шуміло по лісі, в садах і городах. Гуляли гномики в одностроях, прощались із зброєю. Хоч яка вдала була для них війна, проте раділи, що можуть вернутися додому й узятися кожний за своє діло.

Того ж вечора Куванчача попивав із Зуньом у келішку пахучої квітки солодкий мед і сповіщав його про найближче свято в гном'ячому царстві.

— Буде моє весілля! — казав Куванчача.

— З ким? — дивувався Зуньо.

— З Незабудькою. У купальню ніч будемо гуляти. Але ти про це нікому ще не кажи! Я тільки тобі сказав.

— Випиймо ж за Незабудьку! — сказав Зуньо.

— Випиймо! — відповів Куванчача.

І до пізньої ночі вгощалися два гномики в келішку квітки. Там і поснули.

(Кінець дев'ятої казки)

ПОДОРОЖ В УКРАЇНУ

(Рухова гра-забава)

Їдьмо, діти, у гостину
В край чудовий — Україну!

Запрягли вже коні в шори,
В автах вже гудуть мотори.
Їде кожний, чим хто може.
Хто відстав — сусід допоможе.

Їдуть Ромко з Данком
Вдвох потужним танком.

Їде, їде Федьо
На вельосипеді.

Їде, їде Ксенька
На човні скоренько.

Посадили Віру
На конячку сіру,

А маленьку Райку
В синю тарадайку.

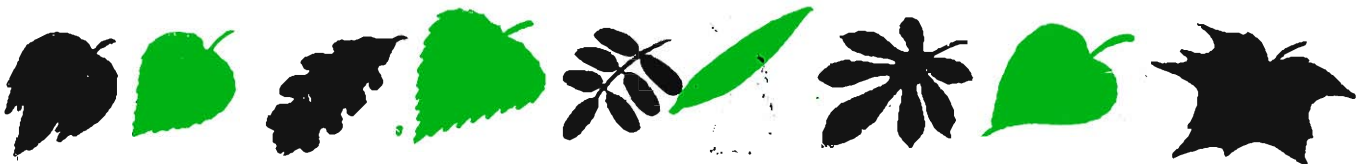
Їде, їде Гриць, Гриць
На ослику хвиць, хвиць.

Весело Оксані
На аероплянї!

Непогано й Ліні
В татка на коліні.

Авта й коні добрі,
Козаки хоробрі.

Літаки й льокомотиви
Нам гудуть веселі співи.
Ну й весела гра-забава —
Наша подорож цікава
Без затримки, безупину
На чудесну Україну!

Катерина ПЕРЕЛІСНА

Ніна БУРИК

ЗУСТРІЧ

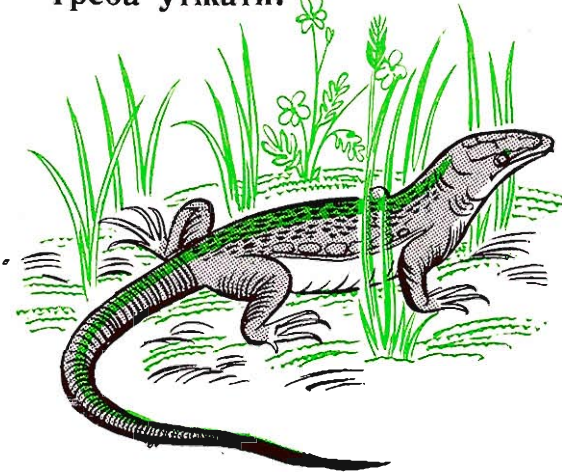
Ілюстрації П. ХОЛОДНОГО

Бігла мишка у траві
Й злякано спинилась:
Між корінням при землі
Щось заворушилось.

Що за диво? Це ж змія!
І хвостом хилиє,
І гадюча голова,
Але ж ноги має!

І таке зелене все,
У траві й не знати!
І у пащі щось несе...
Треба утікати!

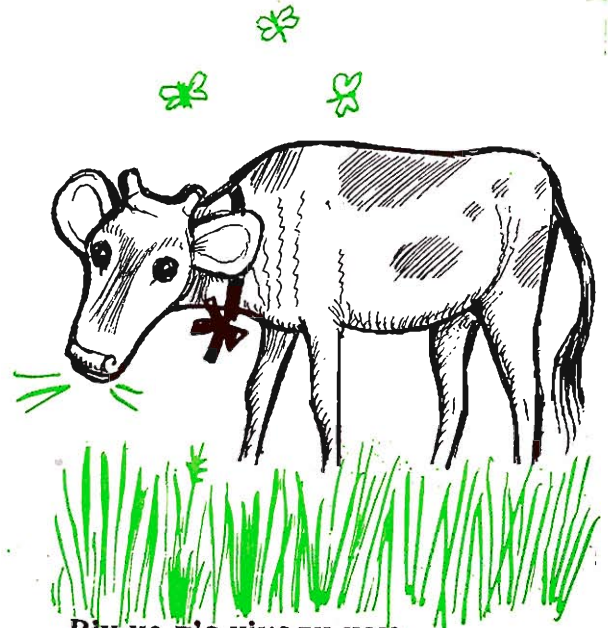

Але ящірка й собі
Дуже налякалась
І від мишки в бур'яні
Шурх! І заховалась.

БИЧОК

Ілюстрація Е. КОЗАКА

Має він чотири ніжки,
Круглі вушка, гострі ріжки,
Хвостик невеличкий,
На кінці китичка.

Він не п'є ніколи чаю,
В полі з мамою гуляє.
Травку зелененьку
Їсть бичок маленький.

ДЖМЕЛІ

Де в цвіту рясне гілля
Ви побачите джмеля.
Він кружляє між гілок
Та й розносить скрізь пилок.
Потрудилися джмелі —
Більше яблук на гіллі.

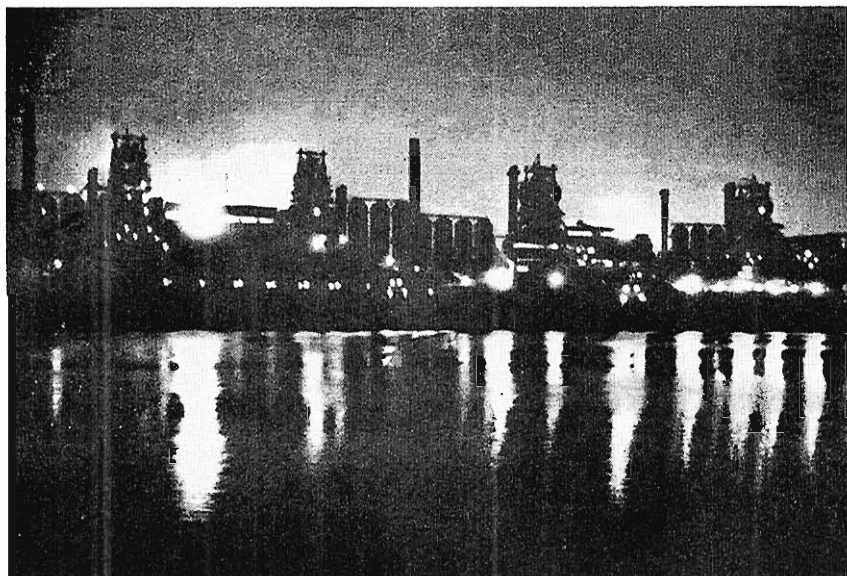
ДОНЕЧЧИНА

Колись отут стояли гори —
Тепер лишилися горбки,
На півдні тихо плеще море,
На сході луг Дінця-ріки.

Куди не глянеш — всюди вежі,
Порита шахтами земля,
І залізниць густі мережі
Кругом обносять поля.

А у землі — скарби незмірні:
Вугілля, мідь, залізо, сіль —
В краї заморські і загірні
Про неї слава йде відсіль.

Тут день і ніч дзвенять машини,
Перекликаються гудки,
І в світ широкий гомін лине
З-над берегів Дінця-ріки.

Металургійний завод на Донеччині вночі

ДОНЕЧЧИНА — СКАРБНИЦЯ ПІДЗЕМНИХ БАГАТСТВ УКРАЇНИ

У південно-західньому закутку України, де ріка Дінець і міста Слов'янське, Луганське, Юзівка, Макіївка, Горлівка — отам простягається височина Донеччина — Донецький крає. Давно, мільйони років тому були там гори, та з часом вони звітріли, а дощі-води їх розмили, і тепер залишилися тільки невеликі горбки.

Та хоч невелика Донеччина, зате багата вона на підземні скарби — сіль, залізо, мідь, цинку, живе срібло — ртуть, оливо, вапно, гіпс, графіт, вогнетривкі глини і інші родовища. А найцінніший тут скарб — вугілля.

Везли колись степом Донеччини чумаки сіль, стали на спочинок і розклали вогонь. Один з чумаків побачив дивний блискучий камінь і кинув його у вогонь. І ось камінь зайнявся полум'ям — став горіти!

Отак, розказують, знайдено вперше вугілля в Донеччині. Але почали його видобувати з землі значно пізніше. І тепер тут скрізь копальні-шахти, а поруч великі доменні печі, в яких вугіллям витоплюють з залізної руди чавун, а з чавуна виробляють залізо і сталь. Тут і великі фабрики, в яких будують всякі машини, тут гути, де виробляють скло, тут електривні, густі залізничні шляхи. Тут найбільший промисловий осередок України і всього сходу Європи.

Донеччина — це осередня земля великого басейну з усякими родовищами, це відомий в усьому світі Донецький басейн — Донбас. Як далеко сягають шари вугілля ще докладно невідомо, але дослідні виявляють, що тягнуться вони в різні сторони і дуже багаті.

Головне місто Донеччини — Юзівка. У ньому понад 600 тисяч мешканців, і звуть його містом металу і вугілля. Юзівка постійно розбудовується і, мабуть, скоро вже подіається з своїм сусідом — Макіївкою в одне величезне місто. До Юзівки привозять залізну руду з Кривого Рогу, з Криворізького залізнорудного басейну по правому боці Дніпра.

Недалекі міста — Горлівка, Алчевське, Кадіївка, а далі Луганське — все це шахтарські міста з численними

копальнями і фабриками, де витоплюють залізо і виливають з нього всякі частинки до машин та будують машини; тут численні підприємства, де виробляють будівельні, хемічні, електричні та інші матеріали і всякі вироби щоденної потреби — взуття, меблі та різні харчові продукти.

Парк у Горлівці на тлі вугільних копрів

КРАЇНА ШАХТАРІВ

Де степу безкраї простори
 Нерушно лежали колись, —
 Вугілля блискучого гори
 У небо тепер піднялись;

Де мчались зухвалі татари
 На скритих в траві козаків, —
 Тепер димарі попід хмари
 І крики фабричних гудків;

Тут видно і темною ніччю,
 Тут спина від праці болить, —
 У саяві вогнів електричних
 Донеччина наша гримить!

Працює, про сон забуває,
 Вугілля дає „на-гора“... —
 Та сумно в шахтарському краю,
 Бо ворог усе забира.

І мріє шахтар про свободу,
 І мовиться слово само:
 „О, Боже, дай волю народу,
 А ми йому все віддамо!”

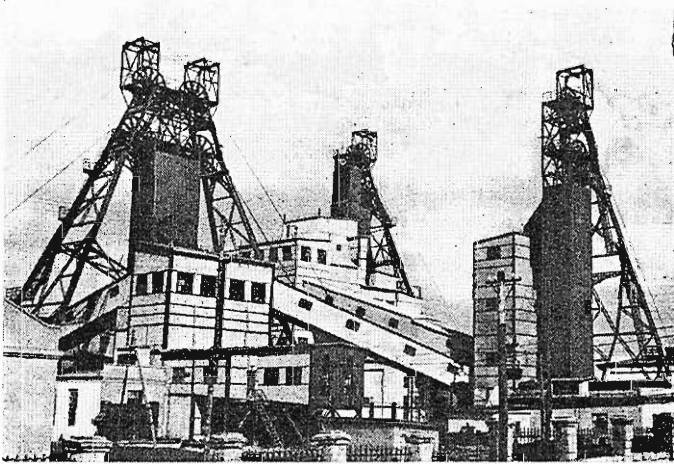
„На-гора” — шахтарський вислів, означає: вугілля з шахти нагору, на поверхню.

Соляна шахта на Донеччині

фабрики. І тому сюди з усіх сторін најжджають нові й нові мешканці. Великою масою з'їжджаються сюди також москалі і тут господарять, щоб якнайбільше добра собі забрати та вивезти в Московщину. Але московське панування в Україні не вічне — прийде час, коли наш народ загородить московським зайдам шляхи в Україну і сам користуватиметься скарбами Донеччини і всієї своєї землі.

Б. Д.

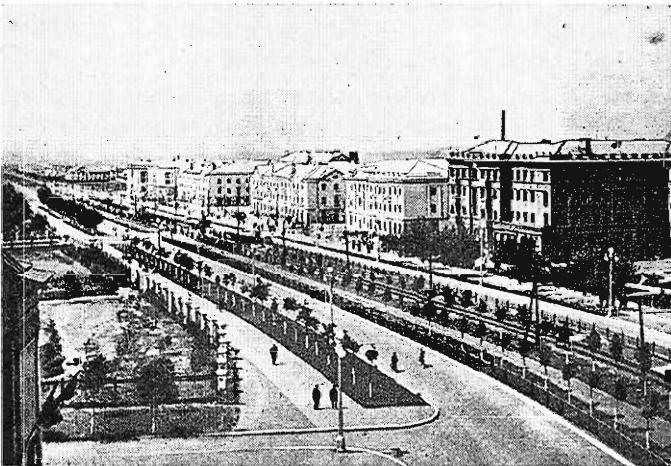
Вугільна шахта в Макіївці

Біля міст Бахмут (тепер Артемівське) і Слов'янське видобувають сіль. Тут — невичерпні підземні родовища соли. Давніше виварювали сіль з соляних озер та джерел. Виварену сіль розвозили возами по містах і селах. Тепер у Бахмуті багато соляних шахт, і їх підземні широкі коридори-галерії виглядають наче казкові льодові палаци — іскряться і виблискують у світлі електричних ламп. Сухе повітря і постійна температура в цих підземних галеріях — дуже корисні для хворих на легені.

Слов'янське розташоване на історичному місті — тут за княжих часів, у 1185 році, відбувся бій князя Ігоря з половецькою ордою. Цей бій оспіваний у славному творі „Слово о полку Ігоревім”. У Слов'янську є велика фабрика соди, тут виробляють порцеляну і плити для оздоблення стін у будинках, тут єдина на всю Україну фабрика чорнографітних і кольорових олівців.

На північ від Слов'янського на високому березі Дінця стоїть місто Святогорське (Святі Гори). Воно славне своїм мальовничим положенням і давнім монастирем із старовинними печерами і церквою, висіченою у високій крейдяній горі (монастир цей большевики обернули на „будинок відпочинку”). У місті багато санаторій, а в околиці і понад берегами Дінця — соснові бори.

Донеччина — це наче скарбниця України, бо тут її найбільші підземні багатства і найбільший промисл —

Вулиця в Горлівці

III

Уранці Медуня побачила, що у вулику залишилося дуже мало меду; якщо б випали дощі, прийшлося б умирати з голоду. Треба чимскоріш шукати меду!

І Медуня вилетіла з вулика. За нею полинули й інші бджілки. Вони піднялись угору, щоб краще бачити околицю. Недалеко за садом були городи. Там цвіли огірки і дині. На узліссі було також немало квітів. Бджілки кинулися шукати солодкого нектару. Хоч не всі квітки мали його, все таки пощастило знайти по кілька крапель. Прилетівши до вулика, бджілки з радістю побачили, що дід Данило налляв для них повне коритце солодкої сити. Це додало їм охоти до праці.

Та погода погіршала: небо вкрилося темними хмарами, надворі похолодніло. Бджілки сиділи у вулику, дожидаючи кращої погоди.

Нараз коло вічка зчинилася метушня: бджоли з іншого вулика намагалися вдертися до середини. Але закони бджоляного королівства не дозволяють впускати непроханих гостей.

Зразу вічко загородили десятки бджоляних голівок. Почалася боротьба на життя і смерть. Бджоли-напасниці натискали з усіх сіл, кусаючи оборонців. Відпадали голівки, крильця, ніжки та черевця. На місце поляглих ставали інші. Одна бджілка за всіх, а всі за одну — так наказує закон бджоляної родини.

Медуня була вже близько вічка. Ось-ось і прийде її черга стати до бою. Та, на щастя, пасічник Данило побачив напад, приніс відро води і, вмочаючи в неї галузку, став кропити напасниць. Думаючи, що йде дощ, вони швидко відлетіли.

Медуня, сердита, як ще ніколи, сіла в кутку.

— Чого ти так насупилася? — запитала її сусідка.

— Не можу зрозуміти, чому бджілка, як безсоромний злодій і розбійник, нападає на чужі вулики, — відповіла Медуня.

— Так часом у нас буває. Коли вулик має мало бджіл або не має матки — бо й таке може трапитися — тоді бджоли з інших вуликів нападають на нього і забирають увесь мед. Звичайно такий вулик навіть не пробує боронитись. Однак,

ми оборонили нашу честь, і ворог відійшов. Удруге він не прийде.

На другий день, проходячи поміж рамками, Медуня побачила молоду матку, а навколо неї повно тих великих бджіл-трутнів, що живуть у вулику дармуючи. За хвилину вся та громадка вилетіла надвір. Медуня подумала, що це знову „пішов рій”, але у вулику було спокійно. Вона виглянула надвір і побачила, що матка з веселим товариством грається безжурно в промінні сонця поблизу молодої груші. Політавши кілька хвилин, всі вернулися додому.

Медуня вибралася з вулика і полетіла в ту сторону, де ще ніколи не була. Там знайшла розквітлу липу, а в її цвіту — повно меду. Кілька разів заносила мед до вулика, ще й інших бджілок запросила помагати.

Життя у вулику наладналося якнайкраще. В порожніх комірочках появилися свіжі бджоляні яєчка.

IV

Був ранок. Після бурі бджілки сиділи на рамках вошини й наче дрімали. Вчорашній день був такий прикрий... Нараз почули радісний гомін і метушню біля вулика. Медуня побігла скоренько до вічка дізнатися, що сталося.

— Сестрички, ви тут вилежуетесь, дармуєте, а надворі така гарна погода! На полі за гайком зацвіла гречка, а на її цвіті повно меду. Дивіться, скільки я принесла! — гомоніла бджілка, що вспіла вже вернутися з поля з чималою краплею меду.

Бджілкам, а головню Медуні, не треба було цього казати двічі. Кожна намагалася якнайскоріше вискочити з вулика.

Коли Медуня опинилася надворі, до її маленького носика прилинув запах свіжого гречаного нектару. Вона без надуми подалася туди, звідкіля долітав цей милий запах.

За гайком простягалися поля. Подекуди на ланах половіло жито; трохи далі видніли довгі ряди картоплі; збоку злегка хвилював лан ще зеленої пшениці та жовто виліскував вусатий ячмінь; коло нього білів великий лан розквітлої гречки, що виглядав, наче величезна посудина, повна свіжого молока. Звідти нісся цей прегарний запах. Повітря було спокійне й парне. Вітерець ані шелеснув. Сонце приємно всміхалося.

Медуня, доповнившись до цвіту, поквално вилизувала язичком-хоботком малесенькі краплинки прозорого нектару, що ховались у чашечках. Не вспіла випорожнити й кільканадцяти квіточок, як почула, що її волю вже повне. Не надумуючись, полетіла до вулика. Склавши мед у комірочку, вернула поквално в поле.

Її сестрички робили те саме. Кожна складала принесений мед у воскові комірочки. Бджілки наче знали, що треба поспішати з роботою, треба придбати багато меду, бо зима довга й холодна.

Цілий день бджоли пильно літали в поле, збирали краплинки нектару і, переробивши його на мед, складали у воскових плястрах. Кожну повну комірочку накривали восковою покривою. Праця припинилась аж перед заходом сонця.

Другого дня було так само. Як тільки сонце трохи піднялось угору та обсушило росу, бджілки були вже при праці. Меду на гречці було вже трохи менше, та пильність бджіл вирівняла нестачу. Не дармувала ні одна бджілка. Лише бджоли-трутні об'їдалися спокійно медом, що його з таким трудом придбали працюючі бджілки. Трутні зовсім не думали, чи вистачить меду на цілу зиму, їм було байдуже, що бджілки так важко працювали.

На третій день, коли бджілки полетіли, як звичайно, в поле, прийшов старий пасічник до вулика, де проживала Медуня, забрав кілька рамок, наповнених медом, а на їх місці поставив порожні. Прилетіла з поля Медуня і, побачивши, що сталося, тільки лапки заломила. Але на роздумування не було часу. Треба й ці рамки наповнити медом, — подумала. І бджоли їх наповняли. Старий Данило ще кілька разів забирив у них мед, та бджілки все наново наповняли порожні рамки. Працювали від ранку до вечора. Облітали мільйони квіток, працювали так щиро, як вмюють тільки бджоли.

Та чергового дня не знайшли більше меду в гречаному цвіті.

— Що ж тепер буде? — запитала затривожена Медуня своєї сусідки.

— Буде те, що Бог дасть. Ми свою повинність сповнили, працювали сумлінно, зібрали припаси на зиму. Думаю, що вистачить до другого літа.

По цій розмові Медуня вернула до вулика. Вона почувала, що розпочинається в її житті щось нове...

Настали жнива. Люди зібрали збіжжя з поля. Квітів уже не було, меду також. Поки було ще тепло, бджоли деколи вилітали надвір. Політають сюди-туди та й вертаються до вулика. Минув серпень. Ночі ставали щораз холодніші. Частіше перепадали дощі. Листя на деревах почало жовкнути.

Бджоли-трутні, що не дбали ні про працю,

ні про зиму, побачили одного дня, що бджоли-робітничі щільно відгородили їх собою від комірок з медом. Скінчилися добрі часи. Що ж тепер робити? Трутні кидались сюди й туди, та нічим було заспокоїти голод. Бачачи гарну погоду надворі, почали один за одним вилітати з вулика. Вони певно сподівалися, що самі назбирають собі меду. Але не знайшли його і ні з чим вернулися додому. Та ба! Як дістатися до вулика? У вічку зустріли трутні грізно настовбурчених бджіл-робітниць. Хто важко працював, той мусить берегти свою працю. Трутнів-дармоїдів вони до вулика не впустили. Якщо який і заховався ще у вулику, то вони його безжалісно прогнали.

Уся бджоляна родина засіла вниз на рамках і помалу почала готуватись до зими.

Користуючись гарною вересневою погодою, старий Данило прийшов ще раз оглянути вулики перед зимівлею. Чи мають матку? Чи мають досить бджіл? Чи вистачить меду на довгу зиму? Чи не загнуздилися де шкідники?

Медуня не знала, що думає старий пасічник. Вона сиділа на першій рамці вниз. Коли відчинилися дверці вулика й появилася Данилова голова у дротяній сітці, Медуня без надуми кинулася на непроханого гостя. Поки Данило успів підкурити бджіл димом, щоб не були такі воїновничі, вона загнала своє гостре жало в його руку. Та витягнути назад вже не змогла: бджолине жало має збоку малі зубчики і ними міцно тримається у шкірі пожаленого. Шарпнулася Медуня щосили, та дарма — жало потягло за собою нутроці, і вона впала у траву біля вулика. За хвилину її серце перестало битися...

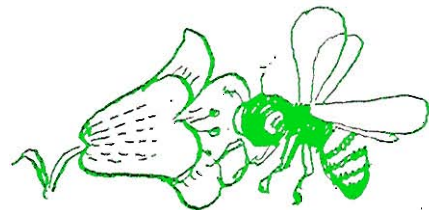
***

Старий Данило переглянув усі вулики, приготував їх до зимівлі, а коли надворі стало зовсім холодно, переніс їх до стебника, де вони в теплі та спокою перебували зиму.

Навесні, коли зійшов сніг і сонечко обсушило землю, виставив їх на давнє місце у пасіці. Та не було вже там нашої Медуні. Зате були тисячі інших молодих бджілок.

(Кінець)

Пояснення: Нектар — цукриста рідина у квітках, яку бджоли збирають і переробляють на мед; половіти — ставати жовтим, жовкнути; волю — мішок-резервуар у курей або у рогатої худоби, де затримується ще не перетравлена їжа; у бджіл в волі збирається нектар, поки вони занесуть його до вулика; стебник або омшаник — будиночок, де пасічники ставлять вулики на зимівлю.

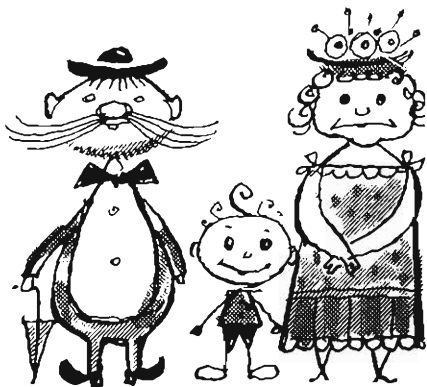

МОДЕРНИЙ ІВАСИК-ТЕЛЕСИК

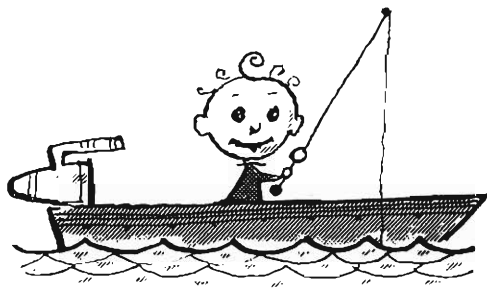
Казка-сміховинка

Жили собі дід і баба, та й мали вони синочка-одиначка, Івасика-Телесика. Як підріс Івасик-Телесик, каже він до діда:

— Купіть мені, тату, моторовий човен, ще й електричну вудку, що сама рибу до себе притягає — буду я рибу ловити, продавати та гроші в банку складати.

— Гарзд! — сказав дід, купив моторівку, і погуркотів Івасик по озеру, високо хвилі збиваючи та гордо електричною вудкою вимахуючи. А опівдні прийшла баба на беріжок та й кличе, мов дзвіночок дзвонить:

— Івасику-Телесику, приплинь-приплинь до беріжка! Це я, твоя мама прийшла, тобі гарячі ковбаски принесла!

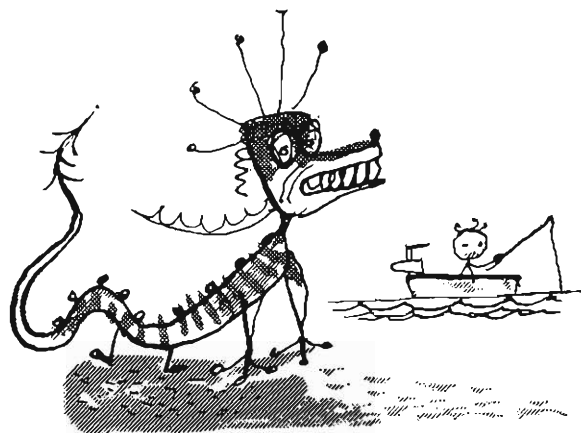
Почув Івасик мамин голос, до берега приплив, ковбаски поїв ще й содою залпив. І знову поплив рибку ловити.

А відьма-змія злюща в очереті соняшні купелі брала, ревматизм лікувала й усе підслухала, про що мама з сином розмовляли. „Стривай, — думає, — я тебе спіймаю”. На другий день стала на березі та й гукає поганим, скрипливим голосом:

— Івасику-Телесику, приплинь-приплинь до беріжка! Це я, твоя мама прийшла, тобі гарячі ковбаски принесла!

Івасик похитав головою.

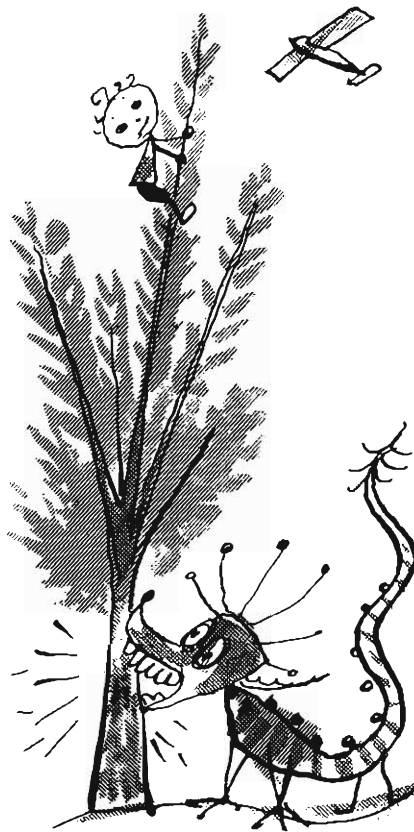
— То не моєї матінки голосок! Матінка обі-

цяли сьогодні дрібно порізаної підсмаженої картоплі принести, цілу торбинку.

І відплив ще далі від берега. Пішла змія до фабрики грамофонних платівок та й каже:

— Пане майстре, запиши на платівку голос Івасикової-Телесикової мами, як вийде вона завтра над озеро сина на обід кликати. Дуже мені цей голос сподобався!..

Майстер заткнув у комишах мікрофон і записав на платівку голос Івасикової мами.

На третій день опівдні прийшла змія з грамофоном над озеро та й пустила в рух платівку. І залунав із голосника на старій вербі, мов живий, дзвінкий бабин голос:

— Івасику-Телесику, приплинь-приплинь до беріжка! Це я, твоя мама прийшла, тобі торбинку підсмаженої картопельки принесла!

„Оце ж мамин голосок!“ — подумав Івасик і приплив до берега. Тільки що ступив на суше, а змія плиг до нього! Бачить Івасик, що біда, та в ноги та заховався на старій вербі високій.

— Е-е-е, стрива-а-ай! — засичала відьма-змія. — Не втече-е-еш від моїх пазурі-і-ів! Таки я тебе діста-а-ну! Я вчора в дентиста була, він мені залізну щелепу зробив, а в ній зуби такі, що я й дерево перегризу-у-у!

І стала змія гризти дерево, аж іскри сиплюють-ся, аж тріски летять. Дивиться Івасик з найвищої гілки, і йому із страху то холодно, то гаряче стає. Що робити, як життя рятувати?

Коли летить турбомоторовий літак. Івасик став гукати:

— Летуне, летуне! Порятуй! Візьми мене на крилята, занеси до мами-тата, бо я тут пропаду! Летун оглянувся та й каже:

— Мені незручно! Нехай тебе мій товариш візьме!

І справді, знову літак летить, пропелерами буркотить. Телесик просить:

— Летуне-летуне, порятуй! Візьми мене на крилята, занеси до мами-тата, бо я тут пропаду!

А летун показав на зад себе рукою:

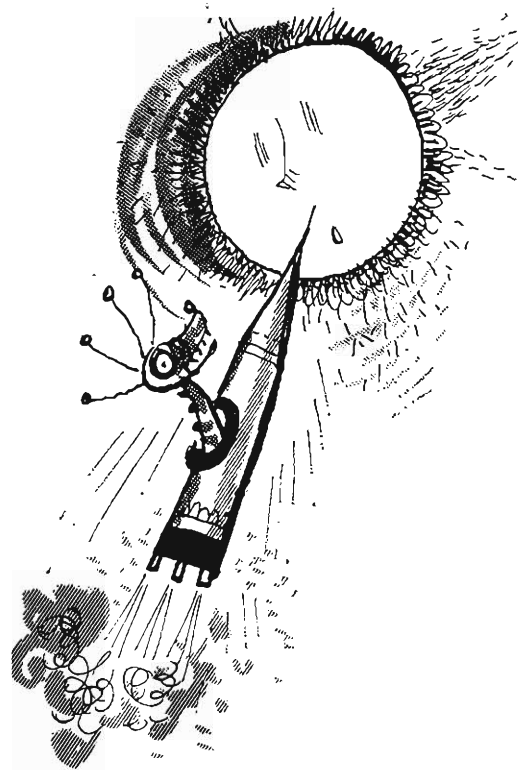
— Мені ніяк! Нехай тебе мій товариш візьме!

Г л и п Івасик:

Телесик — летить вертолет-гелікоптер. А верба вже хитається, тріщить, ось-ось упаде...

— Летуне, летуне, порятуй мене! Візьми мене на крилята, занеси до мами-тата, а то марне пропаду!

Підлетів гелікоптер, спустив мотуза, підібрав Івасика з дерева та й поніс до діда, до баби. А змія за ними по землі навздогін жене-ється: спершу поїздом здоганя-

ла, далі на автобуса пересіла. Але гелікоптер швидший, його не догнати! Глип змія — на березі моря стоянка з ракетами.

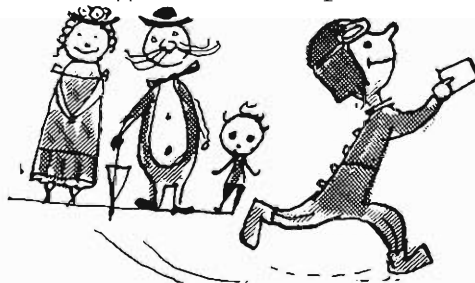
— Інженери-хмаропуди, не питайте, що буде, посадіть мене в ракету та й випустіть на он того гелікоптера, бо я конечно мушу його догнати, маю щось йому сказати!

Інженери довго не розмишляли, змію в ракету посадили і ба-бах! — у хмарі вогню та диму вилетіла ракета. Гуділа вона, свистіла, мимо гелікоптера пролетіла, у синє небо затесалася та й аж на місяць упала. Та-ррах!

Розірвалася ракета, і пропала змія несита. Тільки пляма на місяці чорніє, де вона впала.

А гелікоптер Івасика-Телесика додому привіз і на городі причалив. Зраділа баба, зрадів дід, стали вони летуна обіймати, черешневим круглим пирогом частувати. Ще й доляра поклали на коліна, щоб у неділю мав із чим піти до кіна.

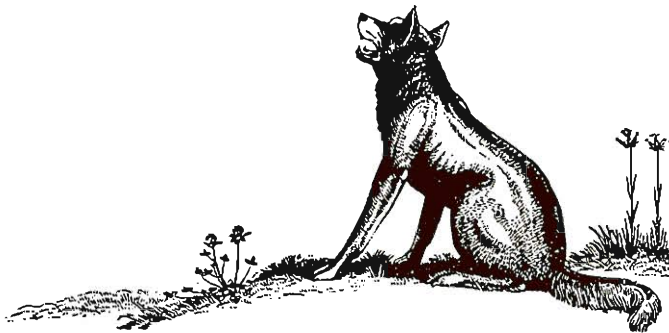
Ось вам казка, така собі штудерна — не знаю, чи гарна, а зате — модерна.

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

27. ЗУСТРІЧ З БІЛКОЮ

Добре поснідавши ягнятком, вовк ліг під дубом відпочити. На дубі стрибала Білка та й упала протісінько на нього. Вовк схопив її лапами й став питати:

— Скажи мені, чого вам, білкам, усе весело, а мені, Вовкові, завжди сумно?

— Пустити мене, — відказала Білка, — а тоді скажу!

Вовк на цей раз не був голодний і пустив її. Білка зараз стрибнула на дерево та й каже звідтіля:

— Ми, білки, добрі звірята, нікому не чинимо лиха, тому нам і весело. Ти ж, Вовче, кривдою живеш, робиш лихо і звірам і людям, тому й сумно тобі.

Вовк заскреготав зубами, а білка весело пострібала далі в ліс.

28. ВОВК — НЕСИТИЙ

Настала люта зима. Навалило снігу, вдарив мороз, мало не щодня шаліла хуртовина. Під таку зиму звір ближче підходить до сіл та хуторів. Тоді життя немає ні людям, ні домашній скотині від вовків. То була справжня розбишацька компанія, а ватажком її був наш Вовчик. Цілісіньку ніч собаки гвалтують по селі, а проте так не обійдеться без шкоди. Це вже був не Вовчик-братчик, а Вовк-Неситий. Так його прозвали за всі шкоди, за його лютість та ненажерливість.

Нарешті вславився Неситий таким розбишацьким учинком, що в людей терпець увірвався.

Поїхав до міста той мисливець, що ставив пастку на вовка. Там він забарився, і вже смер-

кало, коли виїхав з міста. Разом із ним їхав Охрім-скрипаль, — той самий, що Вовка забавляв у ямі. Він їздив купувати нові струни до скрипки, бо мисливець віддавав дочку, то треба було на весіллі грати.

Був мороз. Коні весело бігли. Санчата поскрипували по снігу. Вже до села було із п'ять верств, — аж чогось почали коні нашорошувати вуха, хропіти та дрижати. Оглянулися назад наші подорожні, — за ними якісь вогники світяться. Враз почулося вовче виття.

— Вовки! — сказав тривожно господар і вдарив віжками по конях. А коні й без того гнали щодуху. Та вовки все ж наздоганяли, вже чути було, як важко дихали. Чоловік і каже до Охріма:

— Візьми рушницю та ціляй у саму середину!

Обернувся Охрім, приклав рушницю до плеча, вистрілив. Щось завило, заскиглило. То вовки кинулися до свого пораненого товариша і рознесли його на шматочки. Такий вовчий звичай, що як побачать кров, то зараз і роздирають — хоча б і свого товариша.

Питає Охрім:

— Є ще у вас набої?

— Останній! — коротко відповів господар. Він забув узяти набоїв на запас.

— Як остання струна! — пожартував Охрім.

Не надовго спинилися вовки. Вже знову доганяють сани. Чоловік знову каже:

— Кидай їм усе, що в санях!

Почав Охрім кидати один за одним клунки. Що кине, то вовки спиняться на хвилинку, розшматують та й знову за саньми.

Не стало вже що кидати. До села недалеко, вже й вогні видно, але від вовків не втекти.

Уже Неситий поперед усіх разом із саньми біжить. Глянув на нього Охрім, — зразу пізнав свого товариша, що колись пригравав йому в ямі. Глянув Неситий — теж пізнав Охріма. Очі в нього горять, наддав ходу, — от-от дістане коняку, — тоді усім кінець.

— Годі! — каже Охрім до чоловіка. — В тебе діти, я сам-один. Живи здоров, а мені й так треба пропадати. Поганяй!

Та з тим словом рушницю в руки та й скочив із саней просто в сніг. Вовки спинилися й ото-

чили його. Він обганяється від них рушницею та все кричить: „Поганяй! Поганяй!”

До самого села чув чоловік оте „поганяй”. Увігнався в село, набобив крику.

Збіглися люди. Зараз вийшли з рушницями, а то й просто з дрючками на те місце, де залишився Охрім. Знайшли тільки шматки кожуха та, коли зійшов місяць, видно було, як кров закрасила сніг коло самої дороги.

(Продовження буде)

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Юрія КОЗАКА

САМА — НЕ-САМА

Галя раненько збудилася,
Всюди ще тиша німа! —
Галочка встала, умилася,
Як і щоранку — сама!

Галя сама зачесалася —
Ручки тремтіли? Дарма!
Наче та квітка, прибралася
Галя — сама!

Тільки ж учитися, гратися
Галя не любить сама —
Краще в садочку займатися
Із усіма!

ЯК ПОДІЛИТИ?

Старий араб мав 19 верблюдів. І мав трьох синів. Перед смертю призначив він своє майно синам: половину верблюдів найстаршому синові, четверту частину молодшому, а наймолодшому синові одну п'яту частину з усіх 19 верблюдів. Помер батько, а сини ніяк не зуміли поділитися верблюдами. Пішли за порадою до мудрого судді. І він їм порадив. Чи знаєте як?

(Відповідь на стор. 23-ій)

Музика: М. ГАЙВОРОНСЬКИЙ

ОЙ, ПЕРЕПЕЛИЧКА...

(За народним мотивом)

Народний мотив
Опр. М. Гайворонський

Andante

Ой перепеличка мала невеличка ох і люлі

лі ох і люлі лі 2 по полі лі та-є траву прогор

3 траву прогор та-є гніздечка шукає

та-є ох і люлі лі ох і люлі лі А в гнізді

ка-є ох і люлі лі ох і люлі лі -

ша-та полягали спати ох і люлі лі ох і люлі

лі ліццю нічку спали сон солодкий мали

Col 8 va

ох і люлі лі ох і люлі лі

tr

pp all. dim. ....

Ой, перепеличка, мала, невеличка,
Ох, і люлі — ох, і люлі. . .

По полі літає, траву прогортає,
Ох, і люлі — ох, і люлі.

Траву прогортає, гніздечка шукає,
Ох, і люлі — ох, і люлі.

А в гнізді пташата полягали спати,
Ох, і люлі — ох, і люлі.

Цілу нічку спали, сон солодкий мали,
Ох, і люлі — ох, і люлі.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ПИСАНКАРКИ РОЯ „ДНІПРОВІ ХВИЛІ”
ЮСУМ — ТОРОНТО (КАНАДА)

Ірина Хамуляк і Юля Катарина, юні сумівки роя „Дніпрові Хвилі” в Торонті (Канада), прислали нам такий допис з життя свого роя:

У передвеликодній час наш рій вчився писати писанки. На одних сходинах наша виховниця розказала нам про великодні звичаї і поєнила, як писати писанки. Ми оглянули відбитки прекрасних писанок з різних околиць України. Найбільше сподобалися нам гуцульські писанки. На другі сходини ми принесли яйця, кістки (писальця), віск, фарби й свічки. Писати писанки не так легко, як нам здавалось. Всі ми принесли по трос яєць, а йшли додому з одним або з порожніми руками. Писати писанки — це велике мистецтво.

Члени роя „Дніпрові Хвилі” пишуть писанки

Готують вишивки на виставку самодіяльності

У травні м. р. ми влаштували виставку самодіяльності, на яку вишили наш ройовий прапор. На виставці були показані писанки, вишивки, мальовані картини, ляльки в стилевих українських одягах, альбоми й стінна газетка з матеріялами наших членів про Т. Шевченка та з рисунками до його творів. Наші члени вислали також свої праці на Шевченківський конкурс, проголошений ОЦДЛі „Веселкою”. Наш рій взяв участь у відкритті пам'ятника Т. Шевченкові в Вінніпегу.

Одні сходини присвятили ми Т. Шевченкові. Дві юначки говорили про життя й творчість Поета, чотири співали пісні, а решта виголосили деклямації.

„Веселка” нам дуже подобається. Вона вміщує багато цікавих оповідань, віршів, статей, загадок, приповідок і гарних фот з України.

МАЛІ ПРИЯТЕЛІ „ВЕСЕЛКИ”

Поміж своїми передплатниками - читачами „Веселка” має декілька щирих приятелів, що не лише щільно її читають, але й дбають про свій журнал, допомагають йому всяко. Такими приятелями є учні школи св. Миколая в Шикаго, Ілл., що масово передплачують „Веселку”, ними є Марійка і Юрко Гудь з Філадельфії, Пенн., які щільно розв'язують всі загадки з кожного числа журналу, Юрко, Христина і Діляка - Ляля Макогін з Клівленду, Огайо,

що минулого Різдва заколядували 33.00 дол. на передплату „Веселки” дітям у Німеччині, та Аня, Сяня й Андрійко Мостович з Луївіллу, Кен. Аня часто присилає цікаві дописи до „Веселки”, а ось тепер маленький Андрійко прислав нам свою світлинку і листа:

Дорога моя „Веселко”! Я називаюся Андрійко Микола Мостович. Маю п'ять років і два місяці. Вже вмю читати і писати по-українськи. Маю багато українських книжок з чудовими образками. Я оглядаю їх кожного ранку і разом з мамою читаю. З „Веселки” найбільше люблю Чап-Чалапа та його смішні пригоди.

Я дуже хочу бути козаком. Маю вже рушницю і набой. Хочу поїхати на Україну, щоб вигнати з неї всіх ворогів. Напиши мені, „Веселко”, чи такі хлопчики, як я і мої товариші Владзьо і Богданчик, можуть бути козаками?

Посилаю Тобі мою світлинку. Подивися, як я виглядаю, і відпиши мені. Цей лист я писав п'ять днів.

Здоровлю Тебе — Андрійко.

Відповідь Редакції:

Дорогий Андрійку! Дякуємо Тобі за Твого гарного листа і за світлинку, яка нам дуже сподобалася. Вміщуємо її в „Веселці”, щоб усі наші читачі побачили, як виглядаєш. Тішить нас, що Ти такий маленький, а вже вмєш так гарно писати й читати по-українськи, що маєш багато українських книжок. З Тебе виросте колись славний козак. Ти і Твої товариші Владзьо й Богданчик вже тепер можете бути козацькими джуралами, тобто приготовлятися стати козаками й служити Рідному Краєві. Тому вчіться рідної мови, читайте українські книжки, ходіть до рідної школи, залишіться до української молодечої організації, моліться в рідній церкві, слухайте оповідань батьків та вчителів про Україну. Коли виростете, станете справжніми козаками, щоб у слушний час боронити Рідний Край.

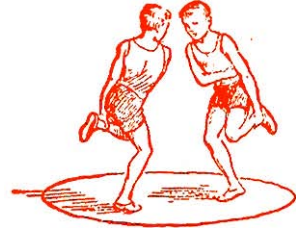
Бажаємо Тобі успіхів у козакуванні!

КУТОК розваг

ВАКАЦІЙНІ ГРИ Й ЗАБАВИ

I.

В нарисоване на землі велике коло входять два учасники змагу. Кожен згинає праву руку в лікті і прикладає нижче грудей з лівого боку, ліву ногу згинає і ловить її лівою рукою (як на рисунку).

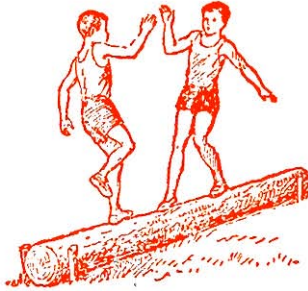

На знак змагунні підскакують і, штовхаючись плечем у плече, намагаються вишхати один одного з кола.

Переможеним є той, хто вийде з кола або в колі стане лівою ногою на землю.

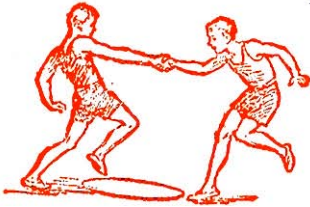
II.

Покладіть на землю стовбур дерева на кілька ярдів завдовжки і, щоб не рухався, при кінцях забийте чотири кілки. Два змагуни стають на стовбур лице-в-лице і ударяють один одного по долоні правої руки так, щоб противник не втримався і бодай одною ногою ступив на землю. Хто не втримається на стовбурі — програс.

III.

Нарисуйте на землі невелике коло. Два змагуни беруться за руки і стають одян проти одного так, що коло знаходиться між ними. Кожен тягне противника в свою сторону, стараючись, щоб він ступив у коло хоч би одною ногою. Хто ступить — програс.

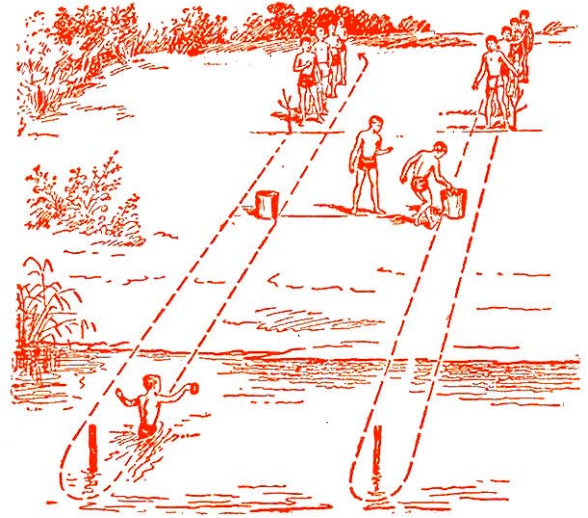
IV.

Учасники гри дістають від провідника по одному листку з дерева, яке рідко зустрічається в околиці. Вони мають знайти це дерево і принести з нього галузку. Хто перший принесе галузку — виграс і дістає точку, а хто знає українську назву дерева — дістає ще одну точку.

V.

Провідник роздає учасникам гри по листкові з різних квітучих рослин. Через 15 хвилин кожен учасник має знайти квітку тієї рослини, з якої зірвано його листок. Всі, що знайдуть відповідні квітки — виграють по точці. А ті, що знають українську назву рослини — дістають додаткову точку.

Б. Д.

Це весела гра під час купання в річці: забийте дві довгі палиці в дно ріки в неглибокому місці, а на березі поставте два однакові відра на воду. Віддаль від палиць до відер — 20-30 кроків. За відрами — 3-4 кроки вище визначте лінію — за нею стають гусакон два гуртки змагунів. Перші в ряді дістають однакові металеві горнята. На знак провідника гри два перші змагуни біжать з горнятами в ріку, обходять палиці, набирають повні горнята води і вертаються на берег. Тут виливають воду у відра, біжать далі, передають горнята черговим змагунам, а самі стають позаду свого гуртка. Чергові змагуни, взявши горнята, біжать з черги до ріки і знову наливають воду у відра. Виграс той гурток змагунів, який скоріше наповнить відро водою.

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ „ЯК ПРОПУСТИТИ ПАСАЖИРСЬКИЙ ПОЇЗД“

(„Веселка“ ч. 5, травень 1962, стор. 14-та)

Вантажний поїзд проходить направо від залізничної станції вище від бічних рейок. Тепер локомотива заднім ходом вводить вантажний поїзд на бічні рейки. Тут залишається стільки вагонів, скільки їх вміщається. Решта вагонів їде знову вперед — далеко направо від станції. Тоді за цими вагонами — в тому напрямку проходить пасажирський поїзд. До його останнього вагона причіпляють ту частину вантажного поїзду, що стоїть на бічних рейках. Тоді увесь поїзд — пасажирський з вантажним їде вперед направо від станції, аж покине бічні рейки; далі по головному шляху їде назад — наліво від станції. Тоді відчіпляють вантажні вагони, а частину вантажного поїзду з локомотивом заганяють на бічні рейки. Після того пасажирський поїзд їде сам вперед — у своїм напрямі. Тепер зчіпляють обидві частини вантажного поїзду, і він їде велід за пасажирським поїздом.

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ „ЯК ПОДІЛИТИ?“

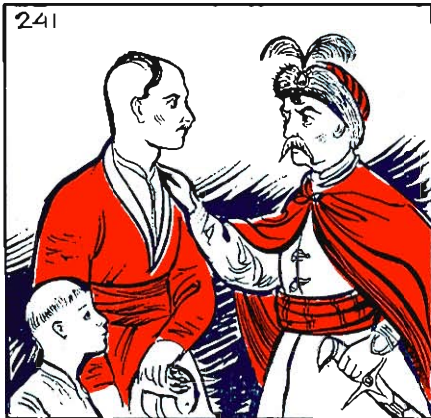
Суддя подумав і сказав.

— Маю одного верблюда і даю його вам. Тепер маєте 20 верблюдів. Половина з них — 10 верблюдів — належить найстаршому братові, четвертина — 5 верблюдів — молодшому братові, а п'ята частина — 4 верблуди — наймолодшому. Лишився один верблюд, і я беру його собі назад.

Задоволені брати подякували судді за розумний прилюд і кожний із своїми верблюдами пішов додому.

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XVI: ЯК ХАРАКТЕРНИК БУВ ЗА КОНЯ | CHAPTER XVI: HOW THE SORCERER SIMULATED A HORSE

— Ти допоміг мені, допоможеш певно й Україні! — сказав гетьман Хмельницький до Богдана-характерника. — Ходи по містах і селах і дивись, що там робиться!

“You have helped me and you will certainly help Ukraine!” — spoke Hetman Khmelnytzky to Bohdan the Sorcerer. “Go to the cities and to the villages and observe what is happening there.”

Перебрався Богдан за сліпого бандуриста, узяв Данчика за поводаря й пішли вони геть із Січі.

Bohdan dressed himself as a blind bandura-player, took Danchyk for his guide and both of them departed from the Sich.

У першому селі заграв бандурист дивну думу про те, що воля вже недалеко.

In the very first village the bandura-player sang a strange ballad of the coming days of freedom.

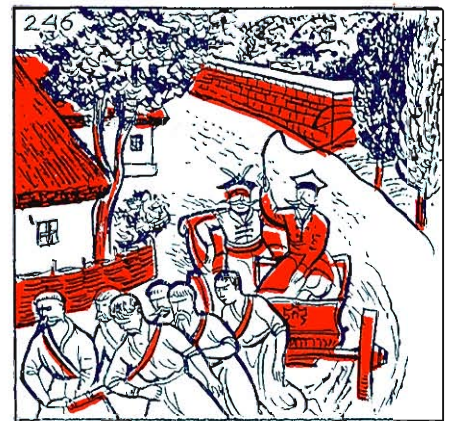
І всякий, хто чув ту думу, ішов додому й витягав із стріхи захованого списа.

And all villagers who heard the song, went home and began readying their spears which they had kept hidden in their thatch roofs.

Серед міста на горбі стояв замок польського пана.

Up on a hill, in the middle of the city, stood the castle of the Polish lord.

Із воріт викотилася коляса, запряжена шістьма кріпаками.

Out of the gates appeared a carriage pulled by six human slaves.

(Продовження буде)

(To be continued)